

# Resălbăticirea în România

## Răspunderea pentru daunele cauzate de animale

*Câine ciobănesc românesc și oi, situl Natura 2000, Munții Țarcu, Caraș-Severin.  
Florian Möllers / Rewilding Europe*

### Principalele subiecte

- Categoriile juridice de animale
- Răspunderea pentru animalele de companie
- Răspunderea pentru animalele sălbatice

### Principalele concluzii

- 1 Animalele sunt clasificate în funcție de rolul lor juridic, iar fiecare categorie este reglementată de cadre juridice specifice care afectează răspunderea și obligațiile de îngrijire.
- 2 Răspunderea pentru daunele cauzate de animale depinde în primul rând de gradul de control al omului asupra animalului și de clasificarea juridică a acestuia (e.g., animal de companie sau sălbatic).
- 3 Atunci când animalele sălbatice (inclusiv speciile protejate) provoacă daune sau vătămări, autoritățile publice sunt, în general, responsabile de despăgubiri, în funcție de context și locație.
- 4 În timpul eforturilor de reintroducere de specii, practicienii pot fi considerați responsabili pentru animalele aflate sub supravegherea lor. Cu toate acestea, odată ce animalele sunt eliberate și trăiesc în libertate, răspunderea revine, în general, autorităților publice. Faza de tranziție necesită o evaluare atentă a riscurilor și claritate juridică.

## Cuprins

1. Răspunderea pentru daunele cauzate de animale.....	2
1.1 Clasificarea animalelor din punct de vedere juridic.....	2
2. Răspunderea pentru daunele cauzate de animalele domestice/în interes economic /de companie? .....	4
3. Răspunderea pentru daunele cauzate de animalele sălbatice .....	6
3.1 Animalele sălbatice ca animale fără stăpân și parte a patrimoniului natural .....	6
3.2 Răspunderea în cazul accidentelor rutiere care implică animale sălbatice .....	6
3.3 Răspunderea pentru daunele sau prejudiciile cauzate de animale sălbatice, inclusiv specii protejate .....	7
4. Răspunderea pentru daunele cauzate de speciile de vânat .....	11

## 1. Răspunderea pentru daunele cauzate de animale

Răspunsul la această întrebare depinde în mare măsură de existența unui anumit grad de control al omului asupra animalului care provoacă daune și dacă animalele sunt sălbatice. secțiunile 2 și 3 de mai jos tratează problema răspunderii pentru astfel de daune în ambele cazuri. Înainte de a stabili răspunderea pentru daunele cauzate de animale, este important să se înțeleagă căror categorii de animale le aparțin acestea și cum influențează acest lucru răspunderea.

### 1.1 Clasificarea animalelor din punct de vedere juridic

Conform legislației românești, există patru categorii de animale:<sup>1</sup>

- **Animale în interes economic:** definite ca „animale crescute și/sau ținute pentru obținerea de produse de origine animală (alimente, lână, blană) sau pentru orice alte scopuri economice”<sup>2</sup> (e.g., pentru transport). Astfel, un animal poate fi considerat animal de în interes economic dacă sunt îndeplinite următoarele două condiții: (i) este crescut de oameni; și (ii) este utilizat în scopuri economice. Exemple de specii considerate animale în interes economic sunt bovinele, caii sau iepurii.<sup>3</sup>
- **Animale sălbatice:** definite ca reprezentând toate animalele, cu excepția animalelor în interes economic și a animalelor de companie.<sup>4</sup> Legislația română definește animalele sălbatice în primul rând pe baza modului în care trăiesc mai curând decât pe

baza speciei din care fac parte. Criteriul juridic esențial este dacă animalul este crescut de oameni sau nu. Noțiunea de „crescut de oameni” presupune implicarea continuă a omului în creșterea animalului, inclusiv hrănirea, adăpostirea și îngrijirea acestuia. Prin urmare, animalele care trăiesc fără intervenția continuă a omului sunt considerate sălbatice, chiar dacă aparțin unei specii care este uneori crescută de oameni. Această interpretare sugerează că statutul sălbatic al unui animal poate varia în funcție de circumstanțele individuale ale animalului, nu doar de specia sa. De exemplu, un leu crescut în captivitate, cu îngrijire zilnică și control uman deplin, este în continuare sălbatic prin natura sa și este clasificat ca atare în conformitate cu legea privind conservarea, tratatele internaționale etc., dar în scopul aplicării legislației naționale privind protecția animalelor sau răspunderea civilă, ceea ce contează este starea animalului respectiv. În schimb, o pisică sau un cal sălbatic, care trăiește independent de oameni, poate fi calificat legal ca sălbatic, chiar dacă specia sa este de obicei domesticită.<sup>5</sup>

- **Specii de vânat:** aceasta este o subcategorie de animale sălbatice care sunt identificate în Legea vânătorii (a se vedea *Resălbăticirea în România: Vânătoarea*). Este important de menționat că speciile de vânat sunt în continuare considerate animale sălbatice, chiar și atunci când anumite intervenții de gestionare sunt permise sau

încurajate de lege. De exemplu, legislația permite hrănirea suplimentară și urmărirea cu ajutorul colierelor GPS a animalelor de vânătoare, măsuri utilizate adesea în scopul monitorizării populației sau al conservării. Cu toate acestea, aceste practici nu afectează clasificarea lor juridică. Atâta timp cât aceste animale nu se află sub îngrijirea directă continuă a omului, ele își păstrează statutul de animale sălbatice. Cu alte cuvinte, intervenția sporadică sau strategică a omului nu elimină un animal din categoria juridică a animalelor sălbatice.

- Animale de companie și animale utilizate în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice.<sup>6</sup>

Abordarea adoptată de legislația română înseamnă că clasificarea unui animal se bazează nu numai pe specie, ci și pe condițiile specifice în care trăiește animalul. De exemplu, pisicile de companie nu sunt în mod evident sălbatice, datorită dependenței lor de îngrijirea umană. În schimb, pisicile sălbatice, deși aparțin aceleiași specii, pot fi tratate ca animale sălbatice dacă trăiesc independent de oameni.

Această abordare poate fi extinsă și la proiectele de resălbăticire care utilizează erbivore de talie mare: animalele ținute în incinte semi-naturale de mari dimensiuni, cu un contact minim cu omul, pot fi în continuare considerate din punct de vedere juridic

ca fiind sălbatice, cu condiția să nu existe o interferență continuă în existența lor zilnică.<sup>7</sup> Acest lucru deschide oportunități importante pentru resălbăticire, în cazul în care animalele pot fi gestionate cu o interferență minimă, fără a se modifica clasificarea lor juridică.

Acest aspect conduce la o observație critică pentru resălbăticire; legislația română nu face în prezent diferența între animalele cu adevărat sălbatice și cele ținute în incinte mari, semi-naturale, cu intervenție umană minimă, cum ar fi bovinele sau bizonii reintroși în sălbăticie. Cu toate acestea, accentul pus de cadrul existent pe implicarea continuă a omului permite o interpretare funcțională a categoriei „ținute în sălbăticie”, aceasta fiind categoria animalelor care trăiesc cu un control uman minim sau deloc, chiar dacă sunt restricționate să trăiască în peisaje gestionate de om.

Legislația actuală însă nu face nicio distincție formală între animalele cu adevărat sălbatice și cele ținute în astfel de medii. Acest lucru creează incertitudine juridică pentru practicieni. Poate fi neclar dacă animalele reintroduse în sălbăticie sunt supuse reglementărilor privind animalele în interes economic (e.g., identificarea, supravegherea veterinară și eliminarea carcaselor) sau legilor privind protecția faunei sălbatice.

În concluzie, legislația română își bazează implicit clasificarea pe dependența de om, mai curând decât pe habitat sau metoda de gestionare. Acest lucru

înseamnă că chiar și animalele monitorizate prin coliere GPS sau hrănite suplimentar pot fi considerate sălbatice, atâta timp cât trăiesc fără control uman continuu.

În plus, utilizarea animalelor pentru turismul bazat pe natură nu schimbă statutul lor juridic de la animale sălbatice la animale în interes economic în conformitate cu legislația română. Distincția cheie constă în scopul pentru care sunt crescute animalele. Animalele în interes economic sunt definite ca animale crescute și utilizate pentru producția economică, cum ar fi pentru carne, lapte sau lână. În schimb, animalele utilizate în proiectele de resălbăticire (e.g., pentru pășunat natural, restaurare ecologică sau pentru a îndeplini roluri de specii cheie) nu sunt crescute pentru agricultură sau exploatare economică.

Astfel, turiștii pot vizita peisajul și pot vedea aceste animale, însă animalele în sine nu sunt acolo în scopuri turistice. Beneficiile economice generate de întreprinderile turistice locale sunt indirecte și nu modifică funcția ecologică primară a animalelor. Astfel, bizonul, de exemplu, rămâne, conform clasificării, animal sălbatic, nu animal în interes economic.

Această interpretare este importantă pentru practicienii proiectelor de resălbăticire, deoarece susține argumentul juridic potrivit căruia animalele crescute în scopul refacerii mediului, chiar dacă atrag turismul, nu își pierd statutul de animale sălbatice din cauza impactului economic indirect.

## 2. Răspunderea pentru daunele cauzate de animalele domestice/în interes economic /de companie?

Regula generală aplicabilă răspunderii pentru daunele cauzate de animale este că persoana care controlează sau supraveghează animalul este răspunzătoare pentru daune, indiferent de culpă.<sup>8</sup>

Aceasta înseamnă că este irelevant să se cunoască dacă persoana răspunzătoare este proprietarul sau deținătorul, deoarece problema cheie este custodia: răspunderea revine persoanei sau entității care exercită controlul efectiv asupra animalului, chiar dacă nu este proprietarul legal.<sup>9</sup> Aceasta include cazurile în care o persoană gestionează, monitorizează sau beneficiază de prezența animalului pe teren.

Este vorba de un caz de răspundere obiectivă, prin urmare, persoana răspunzătoare trebuie să dovedească că nu a fost vinovată sau că, chiar și cu diligența necesară, daunele nu ar fi putut fi evitate. Pentru mai multe informații, consultați *Resălbăticirea în România: Răspunderea civilă față de terți, inclusiv față de proprietarii de terenuri învecinate*.

Practicienii trebuie să rețină, de asemenea, că regulile generale se aplică și în cazul în care animalul scapă de sub pază și provoacă daune.<sup>10</sup> Acest lucru are implicații importante pentru proiectele de resălbăticire, în cadrul cărora animalele pot fi ținute în incinte mari, pot circula

liber pe mai multe proprietăți sau pot interacționa cu comunitățile locale.

În contextul unui proiect de resălbăticire, regulile pentru animalele domestice/de companie se vor aplica și atunci când animalele sunt ținute în captivitate înainte de a fi eliberate în sălbăticie ca parte a unui program de reintroducere de specii sălbatice, deoarece în acel moment va exista un îngrijitor al acelor animale (a se vedea *Resălbăticirea în România: Reintroducerea speciilor sălbatice*). Cu toate acestea, nu există dispoziții specifice privind răspunderea după eliberarea animalelor în sălbăticie sau în timpul eliberării propriu-zise (a se vedea secțiunea 3).

Pentru a preveni surprizele neplăcute, se recomandă luarea tuturor măsurilor de precauție pentru a minimiza și atenua riscurile. În plus, ar trebui solicitată consultanță juridică specifică înainte de a întreprinde un proiect de resălbăticire care implică animale și/sau atunci când se confruntă cu o potențială răspundere în legătură cu daunele cauzate de astfel de animale.

### Exemplul 1

*Ca parte a unui efort de resălbăticire, caii sălbatici din regiunea Letea sunt reintroduși pentru pășunat liber în zona îngrădită deținută de Proprietarul A.*

*Într-o zi, Proprietarul A lasă accidental poarta deschisă. Unii dintre cai fug, trec pe terenul vecin, distrug culturile și proprietatea și sperie partenera/ul vecinului, care se împiedică și suferă o leziune care necesită îngrijiri medicale.*

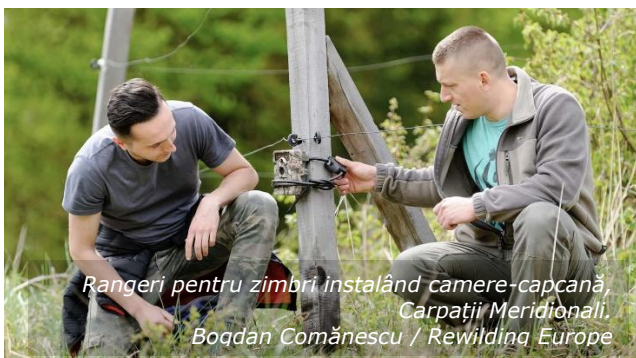
În această situație, Proprietarul A este susceptibil să fie considerat răspunzător pentru daunele cauzate de animalele care au fugit. Deși caii sunt

considerați sălbatici, Proprietarul A exercită controlul asupra lor, ținându-i într-o zonă împrejmuită. Acest fapt face ca Proprietarul A să fie considerat custode în sensul Codului Civil. Astfel, Proprietarul A este răspunzător, indiferent de vină, în virtutea faptului că deține custodia animalelor. În plus, lăsarea porții deschise poate fi considerată un act direct de neglijență care ar putea declanșa în mod independent răspunderea (a se vedea și *Resălbăticirea în România: Răspunderea civilă față de terți, inclusive față de proprietarii de terenuri învecinate*).

*În același scenariu, care implică reintroducerea cailor sălbatici, o altă persoană (nu Proprietarul A) deschide intenționat poarta și permite animalelor să scape.*

În acest caz, terțul care a eliberat animalele poate fi, de asemenea, răspunzător pentru daunele rezultate. Cu toate acestea, Proprietarul terenului A ar putea fi în continuare răspunzător în solidar în temeiul răspunderii obiective.

Pentru a evita răspunderea, Proprietarul A ar trebui să demonstreze că (i) evadarea animalelor a fost rezultatul unui comportament imprevizibil și extraordinar al unui terț (nu doar neglijență); și (ii) și-a îndeplinit propria obligație de diligență, cum ar fi verificarea periodică a integrității incintei și asigurarea închiderii corespunzătoare a porții.



*Rangeri pentru zimbri instalând camere-capcană, Carpații Meridionali. Boșdan Comănescu / Rewilding Europe*

## Exemplul 2

*O familie vizitează terenul Proprietarului B, unde sunt ținute cai sălbatici în scopul resălbătirii. În timpul vizitei, în timp ce era nesupravegheat pe moment, unul dintre copii se apropie de un cal sălbatic și este lovit cu copita, rezultând o fractură la braț. Fratele Proprietarului B era responsabil de supravegherea vizitei.*

În acest scenariu, Proprietarul B este răspunzător, deoarece deține controlul asupra animalelor chiar și în absența sa. În plus, după repararea daunelor, Proprietarul B are dreptul de a se îndrepta împotriva persoanei care avea custodia fizică a animalului în momentul producerii daunelor (adică fratele său). Victima poate, de asemenea, să îl acționeze în justiție pe fratele Proprietarului terenului B, deoarece acesta avea custodia fizică directă a animalului, dacă consideră că acest lucru este mai avantajos/preferabil decât să îl acționeze în justiție pe Proprietarul terenului B.

Proprietarul terenului B poate fi exonerat de răspundere numai dacă poate demonstra că a luat toate măsurile rezonabile pentru a preveni riscurile previzibile, cum ar fi instruirea fratelui său să se asigure că vizitatorii nu se apropie de animale, amplasarea de semne de avertizare clare sau stabilirea de protocoale de siguranță pentru supravegherea oaspeților.

Dacă vătămarea a fost cauzată de provocarea deliberată a animalului (e.g., un membru al familiei a aruncat o piatră în animal, determinându-l să reacționeze agresiv), acest lucru poate exclude parțial sau total răspunderea fratelui Proprietarului terenului B, deoarece poate fi considerat un act culpabil al părții vătămate. Cu toate acestea, această apărare nu este, în general, disponibilă pentru Proprietarul terenului B în cadrul răspunderii obiective: acesta rămâne răspunzător pentru prejudiciile cauzate de animale, chiar și în absența unei culpe personale (a se vedea și *Resălbătirea în România: Răspunderea civilă față de terți, inclusiv față de proprietarii de terenuri învecinate*).

### 3. Răspunderea pentru daunele cauzate de animalele sălbatice

În România, răspunderea pentru daunele cauzate de animalele sălbatice depinde de mai mulți factori, printre care statutul animalului, tipul de daune și locul în care au avut loc daunele.

#### 3.1 Animalele sălbatice ca animale fără stăpân și parte a patrimoniului natural

Dreptul civil român prevede că animalele sălbatice sunt animale fără stăpân (*res nullius*).<sup>11</sup> Aceasta înseamnă că nimeni nu deține în proprietate animalele sălbatice în timp ce acestea se deplasează liber în natură. Drept urmare, nimeni nu este în mod automat răspunzător pentru daunele pe care le provoacă, cu excepția cazului în care cineva a intrat în posesia sau controlul acestora (e.g., prin capturare, îngrădire sau domesticire). Totuși, acest tratament de drept privat coexistă cu cadrul de drept public și de protecție a mediului, în conformitate cu care animalele sălbatice sunt recunoscute ca parte a patrimoniului național sau natural al României.<sup>12</sup>

Pe de o parte, dacă o persoană capturează sau preia controlul asupra unui animal sălbatic, proprietatea poate fi dobândită prin posesie. În acel moment, persoana devine responsabilă pentru animal și poate fi trasă la răspundere pentru orice daune pe care le provoacă.<sup>13</sup>

Pe de altă parte, legea poate considera adesea fauna sălbatică ca parte a patrimoniului natural al

țării. Aceasta include denumiri juridice precum „specii protejate”, „specii de vânat” sau „bunuri naturale”. Aceste animale se află în administrarea statului sau a autorităților publice, în principal în scopuri de reglementare, conservare sau vânatoare. Cu toate acestea, acest lucru nu înseamnă că statul devine „proprietar” în sensul dreptului privat. Statul poate reglementa animalele sălbatice și protecția acestora, dar nu este răspunzător pentru daunele cauzate de acestea în temeiul Codului Civil, cu excepția cazului în care a preluat custodia activă sau responsabilitatea pentru acestea.

Acest caracter dual – *res nullius* în dreptul civil și patrimoniu natural în dreptul public – creează o complexitate juridică, în special în contextul proiectelor de resălbățire și reintroducere de specii sălbatice.

#### 3.2 Răspunderea în cazul accidentelor rutiere care implică animale sălbatice

Dacă un animal sălbatic (exemplar din speciile de vânat sau nu) provoacă un accident rutier, legislația română nu impune, în general, răspunderea persoanei care ar putea avea controlul asupra animalului sau a autorităților guvernamentale. În schimb:<sup>14</sup>

- Dacă drumul nu avea semne de avertizare privind prezența animalelor sălbatice,

administratorul drumului poate fi răspunzător. Acest lucru se aplică atât drumurilor publice, cât și celor private.<sup>15</sup> Autoritățile publice sunt administratorii drumurilor publice, iar proprietarii drumurilor private sunt administratorii drumurilor private.<sup>16</sup>

- Dacă este amplasat un semn și șoferul nu a luat măsuri de precauție, acesta poate fi răspunzător.

#### Exemplul 3

*Un proiect de resălbățire reintroduce capre negre (*Rupicapra rupicapra*) pe proprietatea îngrădită a Proprietarului C. Una dintre caprele negre scapă de sub pază printr-o secțiune deteriorată a gardului și se ciocnește cu un vehicul care trecea pe un drum din apropiere. Accidentul provoacă vătămări și daune vehiculului. Cine este răspunzător?*

- 1) Organizația de resălbățire și Proprietarul C sunt răspunzători, dacă evadarea animalului s-a datorat unei îngrădiri neglijente (e.g., un gard deteriorat sau întreținut necorespunzător). Deoarece capra neagră a evadat dintr-o zonă

îngrădită, se creează o prezumție de control și o obligație de îngrijire. Prin urmare, răspunderea poate apărea în temeiul normelor generale privind răspunderea civilă delictuală.

- 2) Administratorul drumului (autoritatea publică sau concesionarul) poate fi, de asemenea, răspunzător numai dacă: (i) drumul traversează o zonă cunoscută ca fiind frecventată de animale sălbatice, inclusiv coridoare, zone de resălbăticire, păduri etc.; și (ii) nu au fost instalate semne de avertizare adecvate sau măsuri preventive (e.g., garduri, semne reflectorizante), în ciuda riscurilor previzibile. Această obligație se aplică indiferent dacă animalele erau închise pe terenuri private înainte de evadare.
- 3) Dacă existau semne de avertizare, șoferul poate fi răspunzător dacă se constată că a condus fără prudența cuvenită. În acest caz, șoferul trebuie să demonstreze că a făcut tot ce era rezonabil posibil pentru a evita accidentul (e.g., a încetinit, a rămas vigilent) sau riscă să fie ținut răspunzător .

Cu toate acestea, legătura de cauzalitate trebuie evaluată de la caz la caz pentru a se stabili cu exactitate cine poartă răspunderea civilă.

### 3.3 Răspunderea pentru daunele sau prejudiciile cauzate de animale sălbatice, inclusiv specii protejate<sup>17</sup>

Răspunderea pentru daunele sau prejudiciile cauzate de animale sălbatice este, în general, atribuită autorităților publice, cu diferențe importante, luând în considerare dacă animalul sălbatic s-a născut în sălbăticie sau a fost reintrodus.

- Pentru daunele cauzate de speciile de vânat<sup>18</sup> :
  - Dacă incidentul are loc pe un fond cinegetic sau într-o rezervație cinegetică, răspunderea revine administratorului fondului cinegetic sau Gărzii Forestiere<sup>19</sup> , care este autoritatea națională responsabilă cu vânătoarea (pentru mai multe informații, a se vedea *Resălbăticirea în România: Vânătoarea*<sup>20</sup>
  - Dacă incidentul are loc într-o zonă protejată în care vânătoarea nu este permisă sau este interzisă, răspunderea revine Agenției Naționale pentru Protecția Mediului („ANPM”).<sup>21</sup>
- Pentru daunele cauzate de alte specii decât vânat/specii protejate<sup>22</sup>:
  - ANPM este răspunzătoare pentru despăgubiri, indiferent dacă incidentul

implică daune aduse culturilor, proprietății sau persoanelor.<sup>23</sup>

- Pentru vătămări sau decese cauzate fie de specii de vânat, fie de alte specii decât vânat /specii protejate:
  - Garda Forestieră și/sau ANPM sunt răspunzătoare pentru despăgubiri, inclusiv daune morale, plătibile victimei sau familiei acesteia.<sup>24</sup>

De regulă, în contextul unui program de reintroducere a speciilor sălbatice, practicienii nu sunt considerați răspunzători pentru daunele cauzate de animalele sălbatice **după eliberare**, deoarece aceste animale nu mai sunt sub controlul lor și sunt reglementate de situațiile descrise mai sus.

Cu toate acestea, **înainte de eliberare**, aceștia pot fi considerați ca fiind persoanele care dețin controlul și, prin urmare, pot fi răspunzători în mod obiectiv pentru daunele cauzate de animalele aflate în custodia lor (a se vedea secțiunea 2).

În plus, administratorul faunei sălbatice este răspunzător pentru orice pagube cauzate în zona pe care o administrează.<sup>25</sup> De obicei, acest administrator este o persoană juridică autorizată în conformitate cu legislația română să administreze un fond cinegetic. Cu toate acestea, dacă o organizație de reintroducere a speciilor sălbatice administrează o zonă în cadrul unui program de

resălbăticire, există un argument juridic potrivit căruia aceasta poate avea responsabilități similare până la eliberarea completă a animalelor.

În rezumat:

- Înainte de eliberarea animalelor, practicienii ar trebui să înțeleagă răspunderea potențială pe care o au în calitate de custozi temporari.
- După eliberare, răspunderea revine, în general, autorităților publice responsabile de patrimoniul natural, infrastructura rutieră sau gestionarea vânatului, în funcție de tipul de daune/prejudicii și de locație.

Există zone juridice neclare și se recomandă cu tărie consultanță juridică specifică pentru orice activitate de reintroducere a speciilor sălbatice (a se vedea informații suplimentare în *Resălbăticirea în România: Reintroducerea speciilor sălbatice*).



Câini de pază în timpul instruirii pentru protecția zimbriilor, Carpații Meridionali.  
Cătălin Josan / Rewilding Europe

#### Exemplul 4

*O organizație de reintroducere a speciilor sălbatice începe un program de eliberare a bizonilor în baza autorizațiilor corespunzătoare acordate de guvern. Unele dintre animale sunt echipate cu coliere GPS și sunt eliberate în sălbăticie pentru a se deplasa liber. La o săptămână după eliberare, un fermier local raportează că unul dintre bizonii cu colier i-a distrus mai multe culturi.*

Deși bizonul este echipat cu un colier GPS, acest nivel de monitorizare nu constituie o interferență umană continuă care ar modifica statutul său juridic. Prin urmare, răspunderea pentru orice daune cauzate de acesta revine autorităților publice, fie administratorului desemnat al fondului cinegetic, fie autorității competente pentru protecția mediului.<sup>26</sup> Aceste entități sunt responsabile din punct de vedere juridic pentru gestionarea faunei sălbatice și compensarea daunelor cauzate de animalele sălbatice, în funcție de teritoriul în care a avut loc incidentul. În acest caz, răspunderea ar reveni ANPM, deoarece bizonii sunt una dintre speciile enumerate ca neapartenând faunei de interes cinegetic.

*Să luăm în considerare același scenariu ca mai sus, dar bizonii nu au fost echipați cu coliere GPS*

*și au fost eliberați în sălbăticie fără nicio monitorizare suplimentară.*

În acest caz, lipsa colierelor GPS afectează clasificarea bizonului ca animal sălbatic. Atâta timp cât eliberarea a fost efectuată în conformitate cu autorizațiile legale necesare, răspunderea pentru daune revine autorităților publice responsabile de gestionarea faunei sălbatice, nu organizației de reintroducere a speciilor sălbatice. Cu toate acestea, dacă organizația de reintroducere de specii sălbatice ar fi eliberat animalele fără autorizația corespunzătoare sau nu ar fi respectat obligațiile de monitorizare impuse (dacă astfel de obligații ar fi fost impuse), aceasta ar putea fi trasă la răspundere în temeiul dreptului civil general.

Acest lucru demonstrează importanța respectării tuturor obligațiilor legale în cadrul unui program de reintroducere de și a cooperării cu autoritățile competente (pentru mai multe informații, consultați *Resălbăticirea în România: Reintroducerea speciilor sălbatice*).

## Exemplul 5

*Un proiect de resălbăticire utilizează dispozitive GPS pentru a localiza animalele sălbatice care trăiesc deja în sălbăticie. Procesul de marcare este minim invaziv și durează doar câteva minute, fără a afecta în vreun fel mișcarea, comportamentul sau mediul animalelor.*

În acest scenariu, actul de localizare în sine nu constituie o intervenție umană continuă și nu modifică statutul juridic al animalelor. Acestea rămân, conform clasificării, animale sălbatice în

conformitate cu legislația română. Monitorizarea speciilor sălbatice, inclusiv prin identificarea geografică (*geotagging*), este permisă.<sup>27</sup> Cu toate acestea, o astfel de monitorizare trebuie autorizată și implementată în conformitate cu condițiile stabilite de autoritatea de mediu competentă, care definește sistemele de monitorizare de la caz la caz.

Deoarece animalele nu au fost capturate, gestionate sau ținute într-un mediu controlat, nu

se consideră că organizația de reintroducere a speciilor sălbatice deține custodia sau controlul asupra acestora. Astfel, aceasta nu ar fi răspunzătoare pentru niciun prejudiciu cauzat de animalele sălbatice identificate cu ajutorul sistemelor GPS după eliberarea sau marcarea lor. Răspunderea, dacă este cazul, ar reveni autorităților desemnate pentru gestionarea faunei sălbatice, în funcție de statutul juridic și de localizarea speciilor.

## Exemplul 6

*Un proiect de resălbăticire gestionează un sanctuar pentru lupii care nu mai pot trăi în sălbăticie. Animalele au voie să se plimbe liber în zona împrejmuită în siguranță. Accesul publicului este permis numai sub supravegherea unui ghid acreditat.*

*(a) În timpul uneia dintre vizite, un turist se apropie prea mult în timp ce încearcă să fotografieze haita. Unul dintre lupi începe să mârâie, sperind vizitatorul, care se împiedică și cade înapoi, suferind o leziune gravă.*

În acest caz, organizația de resălbăticire poate fi trasă la răspundere în temeiul normelor privind răspunderea obiectivă (a se vedea secțiunea 2). Deoarece lupii sunt ținuti într-un sanctuar și organizația de resălbăticire exercită controlul și supravegherea asupra lor, aceasta este considerată custode al acestora. Rănirea nu a fost cauzată de un atac direct, dar incidentul s-a produs într-un context de risc previzibil. Dacă protocoalele de siguranță (e.g., distanțe de siguranță, instrucțiuni comunicate de personal, semnalizare clară) au lipsit sau nu au fost aplicate, răspunderea este mai probabil să fie declanșată.

*(b) Într-un incident separat, unul dintre lupi scapă din rezervație și rătăcește pe un drum public din apropiere. Un șofer virează brusc pentru a evita animalul, se lovește de un stâlp de iluminat și suferă leziuni ușoare*

Răspunderea în acest caz poate depinde de mai mulți factori:

- Dacă administratorul drumului nu a instalat semne de avertizare adecvate într-o zonă cunoscută pentru prezența faunei sălbatice, acesta poate fi, de asemenea, răspunzător alături de organizația de resălbăticire (a se vedea subsecțiunea 3.2)

- Dacă o terță parte a deschis în mod deliberat o poartă sau a provocat evadarea, iar organizația de resălbăticire poate dovedi că a luat toate măsurile de precauție rezonabile, aceasta poate fi exonerată de răspundere.

Deși lupii sunt animale sălbatice și fac parte din patrimoniul natural al României, răspunderea în astfel de cazuri se concentrează pe custodie și control. În incintele gestionate, organizația de resălbăticire este entitatea care poartă răspunderea. După eliberarea în sălbăticie, răspunderea revine, în general, autorităților publice, cu condiția respectării procedurilor corespunzătoare.

*(c) Se formează o pereche reproducătoare atunci când o femelă este adusă în sanctuar și interacționează cu un lup singuratic. Perechea se recuperează complet și dă semne clare că este pregătită pentru reintroducerea speciilor sălbatice. Echipa de ecologie începe procesul de eliberare într-o zonă protejată din apropiere. În ziua eliberării, presa este prezentă pentru a asista la eveniment. În momentul deschiderii cuștilor, mulțimea izbucnește în aplauze, în ciuda instrucțiunilor prealabile de a păstra liniștea, sperind animalele, care fug cuprinse de panică. În agitația creată, un spectator se sperie, leșină și suferă leziuni minore în urma căderii în tufișurile din apropiere.*

În acest caz, răspunderea poate depinde din nou de gradul de previzibilitate și control al riscului. Deși animalele nu mai erau în custodie în sens strict, evenimentul a fost organizat de organizația de resălbăticire, iar măsurile de precauție, cum ar fi păstrarea liniștii, făceau parte din protocolul de siguranță. Dacă se poate demonstra că au fost luate măsuri rezonabile pentru informarea mulțimii, securizarea zonei și gestionarea riscului, răspunderea ar putea fi atenuată. Cu toate acestea, eșecul de a preveni comportamentul perturbator, în special într-un moment sensibil precum eliberarea, poate expune în continuare organizatorii la răspundere parțială în conformitate cu normele generale privind răspunderea civilă delictuală.

## 4. Răspunderea pentru daunele cauzate de speciile de vânat

Pentru o prezentare generală a normelor aplicabile daunelor/prejudiciilor cauzate de speciile de vânat, a se vedea *Resălbăticirea în România: Vânătoarea*.

### Exemplul 7

*Un grup de mistreți se stabilește temporar în mod natural pe proprietatea Proprietarului D, deoarece zona oferă un habitat bun (e.g., hrană abundentă, adăpost și surse de apă). Proprietarul D nu gestionează, nu hrănește și nu interferează cu animalele. Cu toate acestea, în timpul șederii lor, mistreții provoacă daune terenurilor agricole învecinate, traversând culturile și răscolind câmpurile. Vecinul solicită despăgubiri.*

Dacă terenul este situat pe un fond cinegetic desemnat, administratorul zonei respective ar fi, în general, răspunzător pentru pagube, cu condiția ca victima să poată dovedi culpa (e.g., neîndeplinirea obligațiilor, cum ar fi controlul populației, măsurile preventive sau răspunsul la cererile de îndepărtare). Cu toate acestea, dacă administratorul poate demonstra că daunele au rezultat dintr-un eveniment inevitabil (forță majoră), răspunderea poate fi redusă sau exclusă. În cazul în care administratorul și-a îndeplinit toate obligațiile legale, răspunderea revine Gărzii Forestiere.

De remarcat că administratorul nu ar putea invoca culpa vecinului pentru că acesta a lăsat culturile neprotejate.

În cazul în care Proprietarul D era atât proprietarul terenului, cât și persoana care administra fondul cinegetic (adică deținea concesiunea sau era autorizat în alt mod în temeiul Legii vânătorii), acesta poate fi răspunzător (pentru mai multe informații, a se vedea *Resălbăticirea în România: Vânătoarea*).

Dacă, pe de altă parte, terenul este situat într-o zonă naturală protejată care nu este inclusă într-un fond cinegetic sau într-o zonă în care vânătoarea nu este permisă, răspunderea revine Agenției Naționale pentru Mediu și Arii Protejate („ANMAP”).

Cu toate acestea, dacă terenul se află în afara unui fond cinegetic și a unei zone protejate, nu există un administrator pentru fauna sălbatică sau o autoritate responsabilă în mod clar desemnată în temeiul Legii vânătorii. În astfel de cazuri, se aplică principiile generale ale dreptului civil, iar daunele sunt considerate, de obicei, ca fiind cauzate de animale sălbatice fără stăpân. Acest lucru înseamnă că nimeni nu este răspunzător în mod automat și este posibil ca vecinul să suporte singur paguba.

#### Note de final:

1. Articolul 1 alineatul (2) din Anexa la [Ordinul nr. 31/2008](#) privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a [Legii nr. 205/2008](#) privind protecția animalelor („Normele metodologice”).
2. Normele metodologice, articolul 2 litera (a).
3. A se vedea articolul 2 litera (a) din [Norma sanitară și veterinară privind protecția animalelor de fermă](#), aprobată prin Ordinul nr. 75/2005.
4. Normele metodologice, articolul 2 litera (c).
5. Legislația română ia astfel în considerare condițiile reale de viață și gradul de intervenție umană. Această abordare este în concordanță cu Articolul 2 alineatul (1) din Convenția europeană pentru protecția animalelor de companie, care se aplică nu numai animalelor ținute pentru companie, ci și animalelor ținute pentru vânzare, reproducere sau în scopuri comerciale și, în unele cazuri, animalelor fără stăpân, punând accentul pe statutul și modul de tratare a acestora, mai curând decât pe specia din care fac parte.
6. Normele metodologice, articolul 2 litera (b).
7. A se vedea articolul 2 litera (a) din Norma sanitară și veterinară privind protecția animalelor de fermă, care definește animalul ca fiind *orice animal ... crescut sau deținut pentru producția de alimente, lână, piele sau blană sau pentru alte scopuri agricole*, precum și articolul 1 alineatul (2) litera (a) din același regulament, care exclude din domeniul de aplicare *animalele care trăiesc în sălbăticie*. Se poate interpreta că, atâta timp cât aceste animale nu sunt utilizate în scopuri de producție (e.g., lapte sau carne) și implicarea umană rămâne la un nivel minim, este rezonabil să se considere că acestea nu intră în domeniul de aplicare al reglementărilor sanitare referitoare la animale.
8. Codul Civil, articolul 1375.
9. Codul Civil, articolul 1377. Această abordare este în concordanță cu cadrul de protecție a animalelor prevăzut de Legea nr. 205/2004, care tratează în mod egal atât proprietarii, cât și deținătorii în ceea ce privește îngrijirea, bunăstarea și supravegherea animalelor. În conformitate cu articolul 2 din lege, orice persoană care deține sau este responsabilă de un animal are obligația de a asigura tratamentul adecvat al acestuia, fie permanent, fie temporar.
10. Codul Civil, articolul 1375.
11. Codul Civil, articolul 941 alineatul (2).
12. A se vedea, de exemplu, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 (OUG 57/2007), care transpune Directiva UE privind conservarea habitatelor și Directiva UE privind conservarea păsărilor sălbatice și stabilește regimul ariilor naturale protejate și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice. Articolul 1 al acesteia impune autorităților publice obligația de a conserva speciile sălbatice, ca chestiune de interes public; articolul 4 alineatul (15) și (16) include fauna sălbatică în definiția patrimoniului natural și, respectiv, a bunului patrimonial natural. În mod similar, Legea nr. 407/2006 privind vânătoria și protecția vânatului (Legea vânătorii) stabilește la articolul 2 că fauna de interes cinegetic este o resursă naturală și un bun public de interes național și internațional. În cele din urmă, obligațiile României în temeiul legislației UE, în special Directiva privind conservarea păsărilor sălbatice (2009/147/CE) și Directiva privind conservarea habitatelor (92/43/CEE), impun țării să trateze anumite specii sălbatice și habitate ca fiind de interes public, ceea ce duce adesea la includerea lor în arii protejate în cadrul rețelei Natura 2000.
13. Codul Civil, articolul 941 alineatul (1) coroborat cu articolul 1375.
14. [Legea vânătorii](#), articolul 13 alineatul (7).
15. [Ordonanța Guvernului nr. 43/1997 \(OG 43/1997\)](#), astfel cum a fost modificată, privind starea drumurilor. A se vedea articolul 3.
16. OG 43/1997, articolul 3 coroborat cu articolele 21 și 19 alineatul (1).
17. Legea vânătorii, articolul 13 alineatul (1).
18. Legea vânătorii, Anexa 1.
19. Garda Forestieră este o structură teritorială a Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor.
20. Legea vânătorii, articolul 13 alineatul (2a) punctul 3.
21. Legea vânătorii, articolul 13 alineatul (2b).
22. Legea vânătorii, Anexa 2.
23. Legea vânătorii, articolul 13 alineatul (5).

24. Legea vânătorii, articolul 13<sup>1</sup> alineatul (1).
25. Legea vânătorii, articolul 13 alineatul (2).
26. În conformitate cu articolul 32 alineatul (1) din OUG 57/2007, autoritatea competentă în materie de protecție a mediului stabilește sistemul de monitorizare a stării de conservare a faunei sălbatice. Urmărirea prin GPS este unul dintre instrumentele utilizate în mod obișnuit.
27. OUG 57/2007, articolul 32. Autoritatea competentă în domeniul protecției mediului stabilește sistemul de monitorizare a stării de conservare a faunei și florei sălbatice. Metodele de monitorizare, cum ar fi urmărirea prin GPS, trebuie aprobate în fiecare caz de către autoritate.

## Contactați-ne

Mai multe informații despre resălbăticire și problemele abordate în această notă de orientare sunt disponibile pe site-urile web ale [The Lifescape Project](#) și [Rewilding Europe](#).

Dacă aveți întrebări, vă rugăm să contactați:



**Elsie Blackshaw-Crosby**

E: [elsie.blackshaw@lifescapeproject.org](mailto:elsie.blackshaw@lifescapeproject.org)



**Catarina Prata**

E: [catarina.prata@lifescapeproject.org](mailto:catarina.prata@lifescapeproject.org)

## Mulțumiri

Mulțumiri Rewilding Romania pentru că a împărtășit experiențele lor practice de resălbăticire în România. Mulțumiri, de asemenea, Clifford Chance LLP pentru sprijinul juridic acordat în elaborarea acestei note informative.

*Această publicație nu tratează neapărat toate subiectele importante și nu acoperă toate aspectele subiectelor pe care le abordează. Nu este concepută pentru a oferi consultanță juridică sau de altă natură. Nu ar trebui să presupuneți că studiile de caz se aplică situației dumneavoastră și vă recomandăm să solicitați consultanță juridică specifică.*